עובדים בשוליים: הארץ 29.10.16

לפני כמה חודשים פורסמה כאן כתבה על התנאים הקשים בהם מועסקים למעלה מ-25 אלף אנשים עם מוגבלויות ב"מפעלים מוגנים", שבאחריות משרדי הרווחה והבריאות. לפי דו"ח של הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות באוניברסיטה העברית ,השימוש במפעלים המוגנים כרוך ב"פגיעה קשה בזכויות הבסיסיות של אנשים עם מוגבלויות". בתגובה טענו אז במשרד הרווחה כי לא רק שמוקדש מאמץ רב ב"הוצאת אנשים לעבודה אל מחוץ למפעל המוגן", אלא ש"בשנים האחרונות עלה מספר האנשים עם מוגבלויות הנמצאים ב'עבודה נתמכת'". מדובר בתוכנית שנועדה לסייע לאנשים עם מוגבלויות להשתלב בשוק החופשי, באמצעות תמיכה במשתתפים (ובמעסיקים), הכוללת הכנה וסיוע במציאת עבודה, ליווי בקליטה כמו גם וליווי מתמשך במקום העבודה. כיום משתתפים בתוכנית כ-1,200 אנשים .

ואולם, דו"ח חדש של מכון ברוקדייל למחקר חברתי, שהוזמן על ידי משרד הרווחה, מגלה שורה של ליקויים בתוכנית "העבודה הנתמכת", שהחלה לפעול ב-2008 ומתבססת על מחלקות הרווחה ברשויות המקומיות ועל 26 גופי השמה — "זכיינים", בלשון המשרד — הכוללים חברות פרטיות לצד עמותות ללא כוונות רווח .

הדו"ח, המתפרסם כאן לראשונה, קובע כי "בפועל אין פיקוח על פעילות הזכיינים". "רמת הפיקוח על הזכיינים היא שערורייתית", סיפרה לעורכי המחקר עובדת סוציאלית, "כל המעקב והניהול על הנעשה בתוכנית, זה המון עבודה שאני לא מסוגלת לעשות...בגלל מחסור בזמן לא ניתן לבדוק לעומק את הפעילות שנעשית עבור כל אדם, אני גם לא יכולה לבדוק אם מה שכתוב בדוח שהזכיין שולח לי הוא נכון: הוא יכול לומר שהכל בסדר, ואנו לא נדע אם האדם באמת מקבל את השירות ."

התוכנית קובעת כי כבסיס לשיקום התעסוקתי, זכייני השירות צריכים לבנות יחד עם המשתתפים תוכנית אישית, הכוללת יעדים מוגדרים בזמן. ואולם, כ-50% (מתוך כמאה האנשים עם מוגבלויות שרואיינו במחקר) דיווחו כי לא היתה להם תוכנית כזאת. מרכיב מרכזי אחר בפרויקט הוא ליווי אישי, שנועד לסייע במציאת עבודה והתמודדות עם קשיים, אך מהמחקר עולה כי 29% לא קיבלו מלווה אישי, ו-18% נוספים לא זכו לשום שירות מהזכיין אליו נשלחו. השורה התחתונה: "נראה כי 47% מהמשתתפים לא קיבלו שירות בפועל ."

לדברי ד"ר עינת אלבין, המנחה האקדמית של הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות, שילוב מוצלח בשוק העבודה מחייב ליווי מתמשך — שהדו"ח מצביע על היעדרו. "המחקר מראה כי ישראל עדיין רחוקה ממציאת פתרון משמעותי לאנשים עם מוגבלויות במפעלים המוגנים. המשמעות של סירוב הממשלה לקחת אחריות היא השארתם בשוליים הרחוקים והבלתי נראים של החברה ."

ממשרד הרווחה נמסר בתגובה כי "המחקר נועד לבחון את התוכנית ולייעל אותה. ואכן, בשנים האחרונות הוכנסו בה שינויים משמעותיים", המתייחסים בין השאר ל"תוכנית הקידום האישית של כל לקוח" ו"בקרה וניטור של תהליכי קבלת השירות ותוצאותיו ."

למנויי הארץ, הכתבה המלאה ב: http://www.haaretz.co.il/news/education/.premium-1.3105453